

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՀԱՅ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ՄԷՁ

Մայիս 3-5 արտակարգ եռօրյա օրեր էին Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան, հայ համայնքին և հաւատացեալ ուխտաւորներուն համար: Անոնք կը պատրաստուէին միասնաբար ղեմաւորելու Քրիստոսի հրաշափառ Յարութիւնը՝ չարչարանքի, խաչելութեան ու թաղման խորհրդաւոր արարողութիւններէն ետք:

Շարաթ, 3 Մայիս 1975, առտուն, ըստ աւանդութեան, Ս. Յարութեան Տաճարի դրան Արար պահակը Տաճարի բանալին կը բերէ ու կը յանձնէ վանական իշխանութեան. քիչ ետք, Աւագ Թարգման Հոգւ. Տ. Գէորգ Վրդ. Նաղարեանի ղեկաւորութեամբ թափօր մը կը կազմուի որ Հայոց Վանքէն ընթացք առնելով կը յառաջանայ Երուսաղէմի փողոցներէն: Աւագ Թարգմանը բարձր բռնած է Տաճարին բանալին:

Հասնելով Ս. Յարութեան Տաճար, համաձայն տարիներու սովորութեան՝ Աւագ Թարգմանը բանալին կը յանձնէ ղոնապանին, որ ղուրսի կողմէն ղուռը կը բանայ, մինչ ներսէն նոյնը կ'ընէ հայ լուսարարը: Այս գեղեցիկ և տպաւորիչ աւանդական արարողութենէն ետք, Հայ, Յոյն, Ղպտի, Ասորի հաւատացեալներ և ուխտաւորներ Տաճարէն ներս կը մտնեն երկիւղածօքէն, իւրաքանչիւր իր բաժինը երթալու համար: Բազմահալիւր հայեր փութացած էին Ս. Յարութիւն, հայկական բաժինը լեցնելու և ակնատեսն ու վկան լուրջ լոյսի ու Յարութեան հոգեգմայլ և տպաւորիչ արարողութեան:

Ժամը 11ին, Ս. Յակոբեանց Մայրավանքի զանգերը կը ղողանջեն, և Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրը շրջապատուած Միաբան Հայրերով, բարապաններու և Աւագ Թարգմանին առաջնորդութեամբ, հանդիսական թափօրով մուտք կը դործէ Ս. Յարութեան Տաճար, ուր, իր ուխտն ու աղօթքը կատարելէ ետք Քրիստոսի Ս. Գերեզմանին մըայ, կ'երթայ հանդիլ Հայոց Տեսչարանը՝ սպասելով «Լուսաւորեայ»ի և յարակից արարողութիւններուն:

Քիչ ետք Ղպտիներու և Ասորիներու լուսահաններն ու լուսակիրները կու գան Ամեն. Պատրիարք Ս. Հօր օրհնութիւնը առնելու, մինչ միւս կողմէ Հայերու և Յոյներու լուսահաններու, միաբանութիւններու և պետական ներկայացուցիչներու ներկայութեան կը կնքուի Քրիստոսի Ս. Գերեզմանը և իւրաքանչիւր համայնքէ վարդապետ մը պահակ կը կանգնի դրան մօտ:

Կէսօրուան մօտ ընթացք կ'առնէ Յոյներու թափօրը, որու աւարտին, մեր լուսահանը՝ Հոգւ. Տ. Կիրեղ Ծ. Վրդ. Գարիկեան, երկու սարկաւանդներու ընկերակցութեամբ կը միանայ անոնց և Յոյներու լուսահան՝ Գերզ. Տ. Դլաւտիոս Եպիսկոպոսի հետ կը մտնէ Քրիստոսի Ս. Գերեզմանը: Կարճ աղօթ-

քէ մը ետք, անոնք մոմի խուրձերը կը վառեն ու Ս. Գերեզմանի կողմնակի երկու պատուհանիկներէն դուրս կը կարկառեն: Մեր լուսակիւրները Ս. Լոյսը ակնթարթի մը մէջ կը հասցնեն վերնատուն՝ Ամեն. Պատրիարք Ս. Հօր, որ պատշգամէն կ'օրհնէ խնուած հաւատացեալ ժողովուրդը: Նոյն պահուն կը սկսին զօղանջել Տաճարի զանգերն ու հնչել կոչնակները, մինչ մեր լուսահանը ուսամբարձ կ'առաջնորդուի Հայոց Տեսչարան, ուր կը զգեստաւորուի և եպիսկոպոսական խոյր ի դուռն կը նախադահէ Քրիստոսի Ս. Գերեզմանին շուրջ երազարձ Թափօրին: Մեղի կը հետևին նաև Ղպտիններու և Ասորիներու Թափօրները:

Աւարտին, Միարանութիւնը, Հայկական երեք Միութիւններու արիններու և արենոյշներու ու իրենց փողերախումբերուն առաջնորդութեամբ Վանք կը վերադառնայ. Դաւթի բերդին դիմաց Ամեն. Պատրիարք Սրբազան Հայրն ու լուսահան Հայր Սուրբը կը զգեստաւորուին ու դպիրներու «Քրիստոս յարեալ» շարականին երգեցողութեամբ դէպի մայրավանք կը յառաջանան: Ս. Յակոբեանց Տաճարին մէջ ընթերցուած Յարութեան Աւետարանէն ետք կը փակուի այս փառաշուք հանդիսութիւնը. Միարանութիւնն ու ժողովուրդը կ'երթան կարճ դադար մը առնելու ու քիչ ետք կրկին վերադառնալու Ս. Յակոբ, ուր կը պաշտուի Ճրագալոյցի արարողութիւնը: Ապա, Ս. Յակոբի Աւագ Սեղանին վրայ օրուան խորհրդաւոր Ս. Պատարագը կը մատուցանէ Հոգւ. Տ. Վրդէն Վրդ. Ալքազեան:

Ս. Յարութեան Հայկական բաժնին մէջ ալ Ճրագալոյցի պատարագ կը մատուցուի Հոգւ. Տ. Ասպետ Արդ. Պալեանի կողմէ: Երկու սրբամայրերուն մէջ բաղմամբիւ հաւատացեալներ հաղորդութեան Ս. Խորհուրդին մասնակից կը դառնան, Մեծ Պահօրն ու ապաշխարութեան երկար օրերուն յաջորդող Քրիստոսի հրաշափառ Յարութեան դադափարով զօրացած:

Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ պաշտուող Ճրագալոյցի պատարագէն ետք, Հոգւ. Տ. Հայկասեր Վրդ. Պայրամեանի հանդիսապետութեամբ տեղի կ'ունենայ Ս. Զատիկի նախատօնակը, որմէ ետք «Այսօր յարեալ ի մեռելոց» շարականի երգեցողութեամբ Միարան Հայրերն ու Ժառանգաւոր սաները Վանքի սեղանատուն կը բարձրանան, ուր Աւետարանի ընթերցումէն ետք, զեղեցիկ աւանդութեան համաձայն, իւրաքանչիւրին մէկական ներկուած հաւկիթ կը բաժնուի:

* * *

Կիրակի, 4 Մայիս 1975: Ս. Զատիկ Յարութեան Տեսն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Կէս գիշերին Միարանութիւնն ու ժողովուրդը Մայր Տաճարի զանգերու զօղանջին հետ ճամբայ կ'ելլեն դէպի Ս. Յարութիւն, հանդիսապետութեամբ Գերշ. Տ. Շահէ Աբգեայ. Աճէմեանի: Տաճարի Հայկական բաժնի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ կը պաշտուի գիշերային Ժամերգութիւնը, ապա Միարանութիւնը զգեստաւորուած ու Թափօր կազմած կը բարձրանայ Քրիստոսի յոյս Գերեզմանի չրջափակը, «Հարց»ի երգեցողութեամբ. այս Թափօրին դարձեալ կու դան միանալ Ղպտիններն ու Ասորիները: Երազարձ Թափօրի ընթացքին կը կատարուի առաւօտեան Ժամերգութիւնը և «Իւղարերից Աւետարան»ը հանդիսապետ Գերշ. Սրբազան Հայրը կը կարդայ Քրիստոսի Գերեզմանին առջև: Ժամերգութեանց ընթացքին նաև կը կատարուի «Անդաստան» ու աւարտին՝ «Պաշի քո Քրիստոս» շարականի երգեցողութիւնն ու խնկարկութիւն յարուցեալ Քրիստոսի Գերեզմանին շուրջ:

Կարճ դադարէ մը ետք, առաւօտեան ժամը Տին, Քրիստոսի Սուրբ Գեղեղմանին վրայ Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպս. Աճէմեան օրուան հանդիսաւոր Ս. Պատարագը կը մատուցանէ ու կը քարոզէ «Զէ աստ, այլ յարեալ» բնարանով, ներկայացնելով Քրիստոսի հրաշափառ Յարութիւնը որպէս հիմնաքար քրիստոնէական հաւատքին: Բազմաթիւ հաւատացեալներ ներկայ կ'ըլլան պատարագին՝ որ նաև կը ձայնասփռուի խրայէլեան ուստիոկայանէն:

Արարողութիւններէն ետք, Հայ Երիտասարդաց Միութեան արիներու, արենոյներու և փողերախումբին առաջնորդութեամբ, Միարանութիւնն ու հաւատացեալները մայրավանք կը վերադառնան ու Պատրիարքարան բարձրանալով, Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրէն կ'ընդունին Քրիստոսի Յարութեան աւետիսն ու շնորհաւորութիւնները:

Կէսօրէ ետք, Վանքի մեծ բակը մեծ եռուղեւ կայ: Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրը, շրջապատուած Միարան Հայրերով, շրջափակ կ'իջնէ՝ նախագահելու «Մեծ անդաստան»ին, որու ընթացքին ընթերցումներ կը կատարուին Աւետարաններէն և Առաքեալներու թուղթերէն: Ապա Մայր Տաճարի դաւիթին մէջ հոգեհանգստեան յատուկ պաշտօն կը մատուցուի երախտաւոր պատրիարքներու հոգիներու խաղաղութեան համար:

* * *

Երկուշաբթի, 5 Մայիս 1975: Երկրատակ մեռելոց: Այսօր Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարը բոլորովին տարբեր երևոյթ մը զգեցած է. մօտաւորապէս հինգ հարիւր կանթեղ, մոմ ու ֆահ կը լուսաւորեն դայն: Աւագ Սեղանին վրայ հանդիսաւոր սուրբ և անմահ Պատարագ կը մատուցանէ Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրը, որուն կը սպասարկեն ու կը խնկարկեն Միարան Հայրեր ու բարեկրօն սարկաւաղներ: Նորին Ամենապատուութիւնը կը քարոզէ՝ «Ճանաչել զնա և զգորութիւն Յարութեան նորա» բնարանով, վեր հանելով Քրիստոսի Յարութեան ստուգութիւնը: Բազմաթիւ հաւատացեալներ Պատարագի ընթացքին կը մօտենան խորանին՝ Ամեն. Պատրիարք Ս. Հօր աջէն ընդունելու Ս. Հաղորդութիւնը:

Պատարագէն ետք Միարան Հայրեր զգեստաւորուած ու սուրբերու մասունքներ ի ձեռին, իսկ Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրը ամպհոյանիի տակ Քրիստոսի խաշափայտի մասունքով, Մայր Տաճարին մէջ երազարձ թափօր կը կատարեն: Ապա Նորին Ամենապատուութիւնը Աւագ Խորան կը բարձրանայ, մինչ Միարան Հայրեր փոքր տառանին, իսկ դպիրներ մեծ տառանին մէջ ծուկի կու գան և ներկայ հաւատացեալ ժողովուրդին և ուխտաւորներուն համար կ'երգուի «Ճանապարհ»ը և «Տէր ողորմեա»ն:

Այս հոգեպարար արարողութենէն ետք «Օրհնեցէք զՏէր» Ս. Աթոռի չարականի երգեցողութեամբ, Միարանութիւնը և ժողովուրդը Պատրիարքարանի դահլիճը կը բարձրանան, ուր Ն. Ամենապատուութիւն Պատրիարք Ս. Հայրը ներկաներուն Զատիկը կը շնորհաւորէ, կ'օրհնէ զանոնք ու Ս. Պատարագի օրհնուած նշխար կը բաժնէ, բսելով:

«Զեզ և մեզ մեծ աւետիս.

Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց»: